

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jméno autora: Mgr. Zdeněk Chalupský

Datum vytvoření: 29. 9. 2012

Číslo DUM: VY_32_INOVACE_07_FY_C

Ročník: I.

Fyzika

Vzdělávací oblast: Přírodovědné vzdělávání

Vzdělávací obor: Fyzika

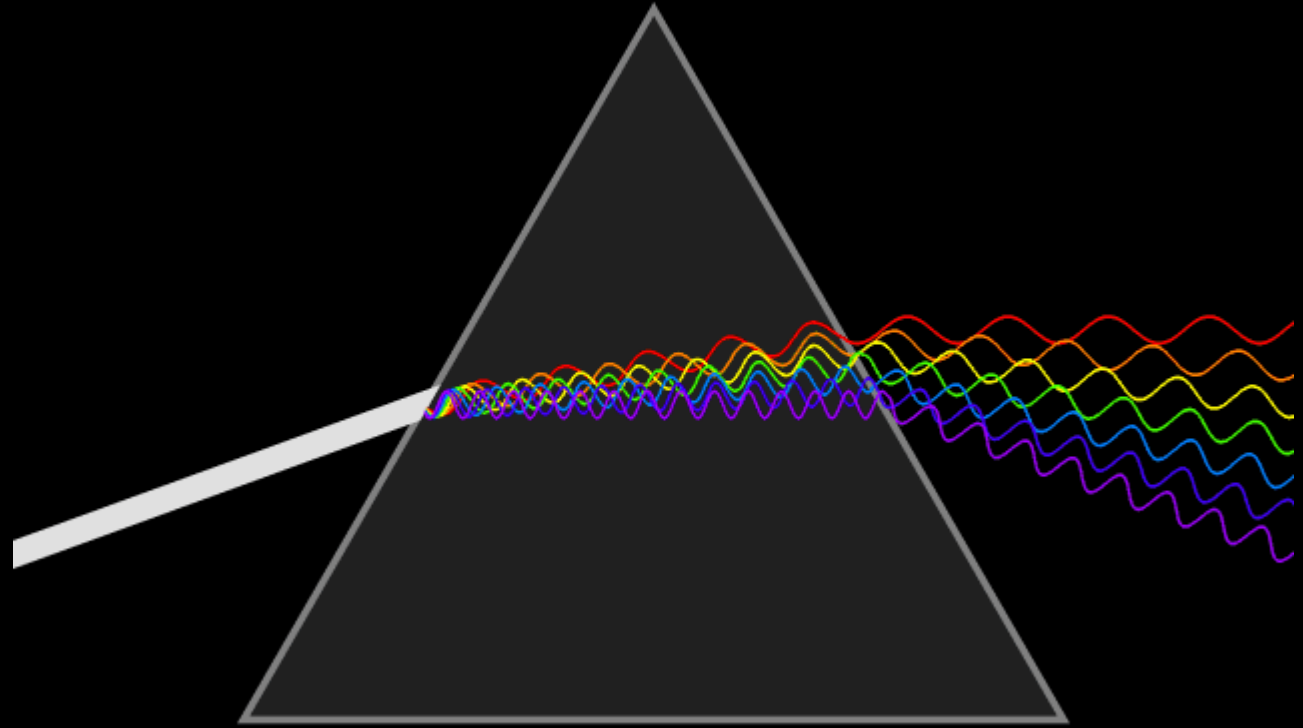
Tematický okruh: Optika

Téma: Rozklad světla

Metodický list/anotace:

- *Rozklad světla hranolem a jeho pozorování při tvorbě duhy nebo u spojně čočky.*

Rozklad světla

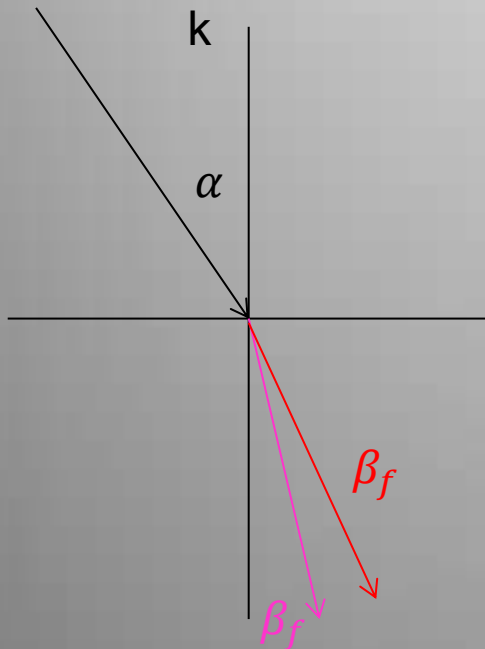

- ▶ Rozklad světla hranolem – disperze
- ▶ Rozklad optickým hranolem
- ▶ Duha
- ▶ Barevná vada – chromatická aberace

Rozklad světla hranolem - disperze

- Ve vakuu se světla všech barev šíří stejnou rychlostí a k disperzi nedochází.
- Při průchodu bílého světla rozhraním dvou látek může dojít k rozkladu světla na jednotlivé barevné složky.
- Např. při lomu světla není lomený paprsek již čistě bílý, ale na okrajích je zbarvený.
- Blíže ke kolmici fialově, na vzdálenější straně od kolmice červeně.

Bílé světlo se při lomu rozložilo na barevné složky.

Pořadí barev monofrekvenčního - jednoduchého - světla, které dále rozložit již nelze:

fialová (největší hodnota indexu lomu)

modrá

zelená

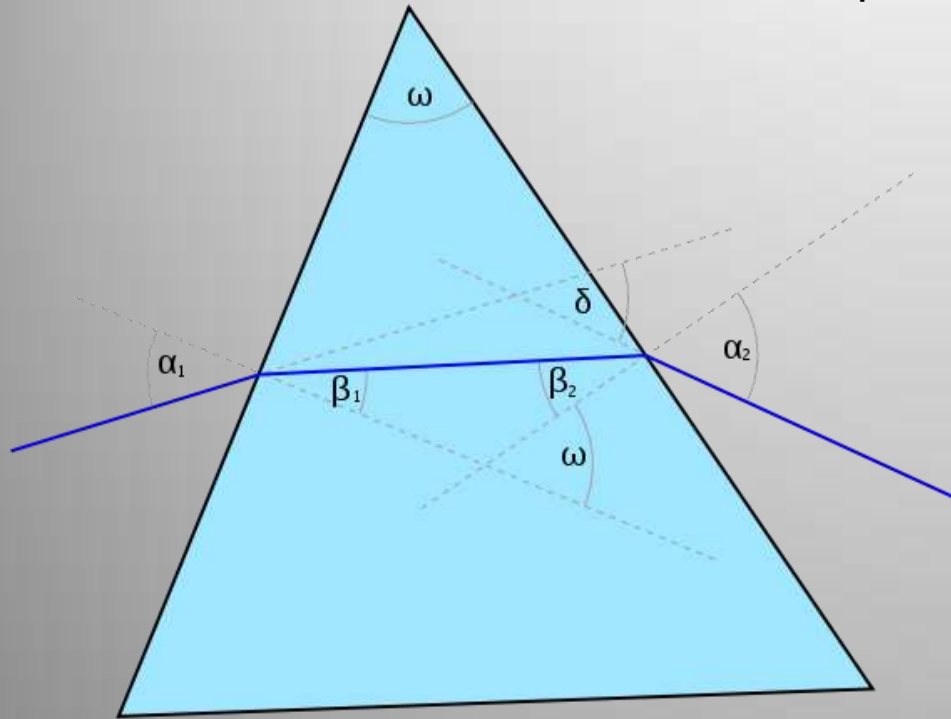
žlutá

oranžová

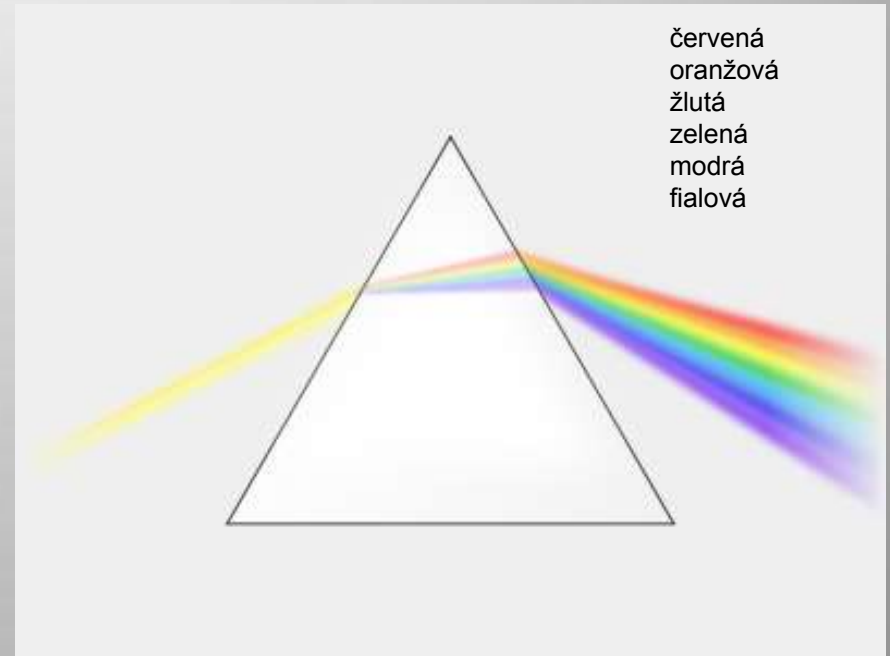
červená (nejmenší hodnota indexu lomu)

Rozklad optickým hranolem

Pro výraznější odchylku jednotlivých barev je nutné lom opakovat. Toho dosáhneme použitím optického hranolu.

Obr. 2

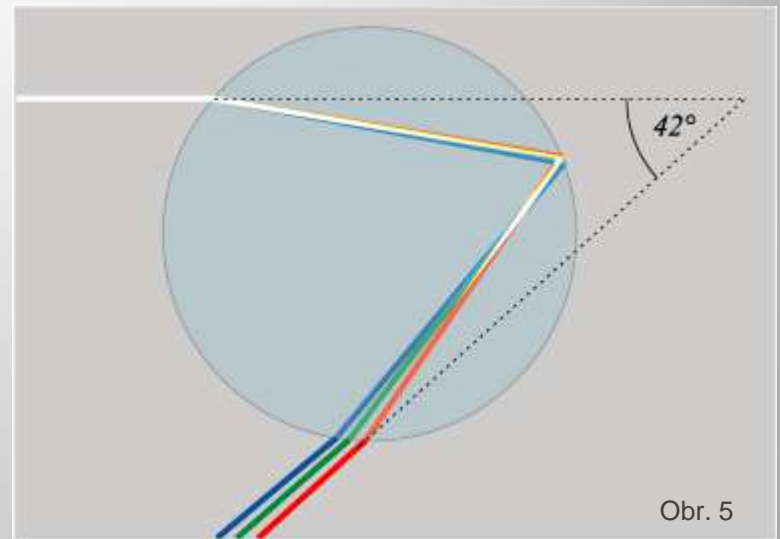
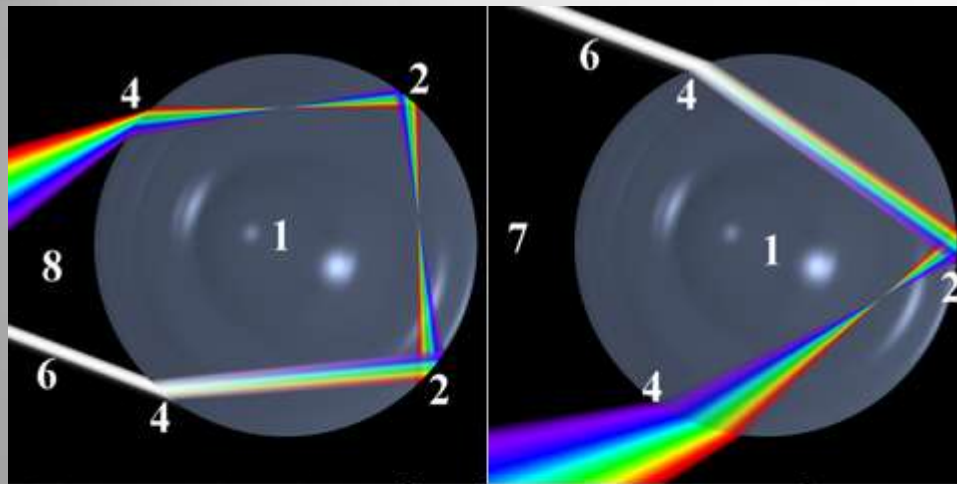

Obr. 3

Bílé světlo se tedy při lomu rozkládá na barevné složky.

Při přechodu ze skla do vzduchu je účinek disperze o to větší, že dochází k lomu od kolmice.

Duha

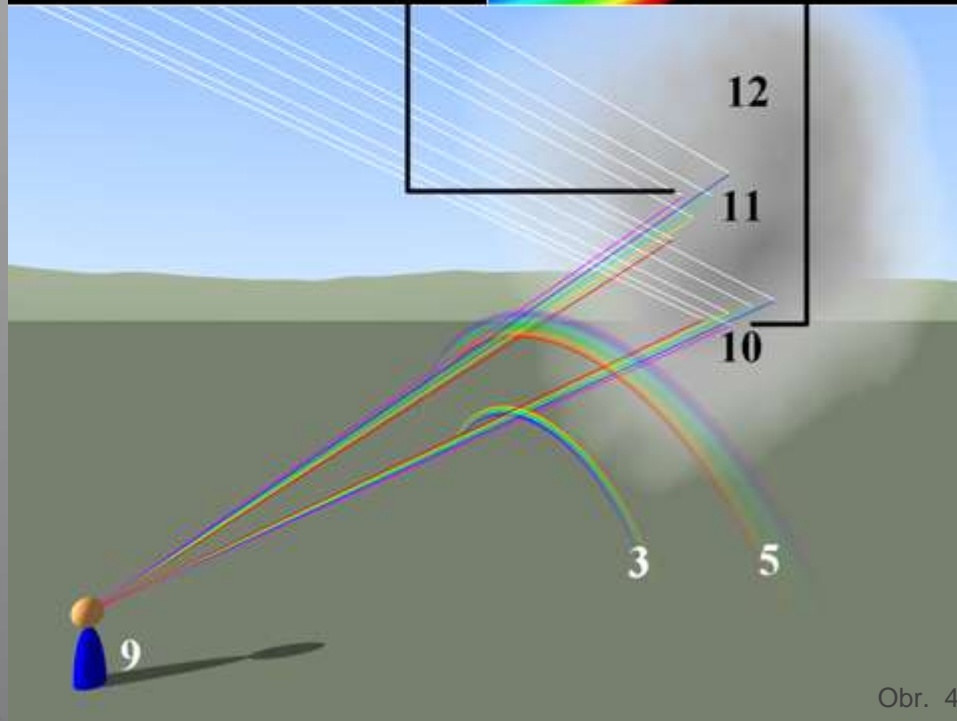
Obr. 5

Rozklad, lom a jeden vnitřní odraz paprsku světla v kapce vody vedoucí ke vzniku duhy

Vznik primární a sekundární duhy v důsledku šíření světla v kulatých kapkách.

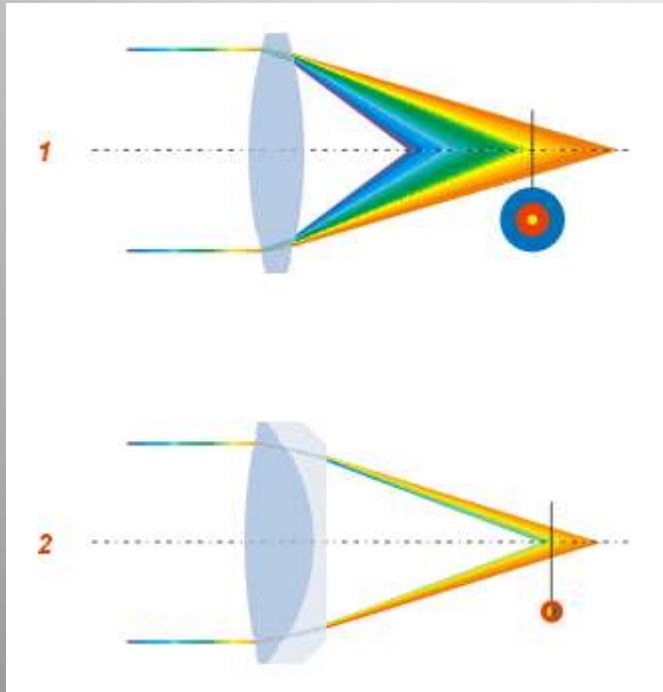
Legenda:

1. Kulová kapička
2. Místo, odrazu uvnitř kapky
3. Primární duha
4. Místa, kde lom světla nastane
5. Sekundární duha
6. Příchozí paprsky bílého světla
7. Směr světla, který vyvolává k vzniku primární duhy
8. Směr světla, který přispívá ke vzniku sekundární duhy
9. Pozorovatel
10. Oblast kde se tvoří primární duha
11. Oblast kde se tvoří sekundární duha
12. Zóna v atmosféře obsahující nespočet drobných kulovitých kapiček

Obr. 4

Barevná vada – chromatická aberace

Obr. 6

Barevná vada spojn e čočky a její korekce.

Obr. 7

Chromatická aberace se projevuje barevným lemováním kontrastních hran zejména na krajích fotografií (výřez z rohu).

Citace

Obr. 1 LUCASVB; KALKI. *File:Light dispersion conceptual waves.gif - Wikimedia Commons*[online]. [cit. 29.9.2012]. Dostupný na WWW:

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Light_dispersion_conceptual_waves.gif

Obr. 2 PAJS. *Soubor:Lom hranol.svg – Wikipedie* [online]. [cit. 29.9.2012]. Dostupný na WWW:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Lom_hranol.svg

Obr. 3 SUIDROOT. *Soubor:Prism-rainbow.svg – Wikipedie* [online]. [cit. 29.9.2012]. Dostupný na

WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Prism-rainbow.svg>

Obr. 4 PEO. *Soubor:Rainbow formation.png – Wikipedie* [online]. [cit. 29.9.2012]. Dostupný na WWW:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Rainbow_formation.png

Obr. 5 DRBOB. *Soubor:Rainbow1.png – Wikipedie* [online]. [cit. 29.9.2012]. Dostupný na WWW:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Rainbow1.png>

Obr. 6 PANTHER. *Súbor:Lens chromatic aberration.png - Wikipédia* [online]. [cit. 29.9.2012].

Dostupný na WWW: http://sk.wikipedia.org/wiki/S%C3%BAbor:Lens_chromatic_aberration.png

Obr. 7 CHE. *Soubor:Chromatic aberration.jpg – Wikipedie* [online]. [cit. 29.9.2012]. Dostupný na

WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Chromatic_aberration.jpg

Literatura

Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2012 [cit. 29.9.2012]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

REICHL, Jaroslav a Martin VŠETIČKA. *Encyklopedie fyziky* [online]. 2006 - 2012 [cit. 29.9.2012]. Dostupné z: <http://fyzika.jreichl.com/>